ROK XIII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nr 4

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 LUTEGO 1938 ROKU

PRODUKTY WĘGLOPOCHODNE

Wybitna poprawa, jaka ujawniła się w zatrudnieniu koksowni już w r. 1936, przetrwała cały rok 1937, osiągając ostatecznie nie notowaną dotychczas wysokość produkcji przeszło 2.124.000 ton koksu.

W porównaniu do lat poprzednich:

w r. 1929 (najwyższa dotychczas produkcja)	1.858.000 ton
w r. 1932 (najniższa w ostatnich latach kryzysowych) . .	1.090.000 „
w r. 1936	1.613.000 „

Wzrost produkcji wyniósł zatem w porównaniu do roku 1929 prawie 20%, w porównaniu do roku 1932 blisko 95%, a w porównaniu do ostatniego roku przeszło 30%.

Odpowiednio do tego wzrostu podniosła się również produkcja uzyskiwanych przy koksowaniu surowych produktów węglopochodnych, mianowicie:

Rok	Smoła surowa	Benzol surowy	Siarczan amonu
1929	86.800 ton	23.100 ton	25.900 ton
1932	56.300 „	18.000 „	17.400 „
1936	80.600 „	26 300 „	22.400 „
1937	101.300	33.200 „	27.800 „

Po doliczeniu produkcji gazowni, generatorni oraz wytlewni, ogólną wytwórczość Polski w roku 1937 można ocenić w przybliżeniu na ok. 125.000 — 130.000 ton smoły surowej, 34.000 ton benzolu surowego oraz ok. 29.000 ton siarczanu amonu (bez siarczanu amonu syntetycznego).

O ile produkcja surowych produktów węglopochodnych wzrastała automatycznie równomiernie w miarę wzrostu produkcji koksu — o tyle produkcja gotowych produktów węglopochodnych zależna jest jeszcze od warunków koniunkturalnych. W porównaniu do roku ubiegłego produkcja gotowych wyrobów górnośląskiego przemysłu produktów węglopochodnych wyniosła:

	1936	1937
Smoły preparowane i drogowe	17.250 ton	17.350 ton
Pak	38.400 „	51.800 „
Ole e smołowcowe	17.900 „	23.400 „
Naftalen surowy pras.	1.300 „	2.300 „
Naftalen czysty	1.700 „	1.600 „
Fenol i krezole	640 „	1.070 „
Zasady pirydynowe	90 „	80 „
Benzole oczyszczone	15.020 „	20.720 „
Siarczan amonu	200 „	160 „

Wzrost produkcji w liczbie ogólnej wyniósł więc ok. 25%, natomiast odnośnie poszczególnych produktów wzrost jest nierównomierny, przy czym specjalną uwagę zwraca niezmieniona liczba produkcji smół preparowanych i stosunkowo znaczny wzrost produkcji paku. Pierwsze zjawisko spowodowane zostało głównie zbędnym importem nadmiernych ilości smół zagranicznych do małych destylarni i fabryk tektur smołowcowych (szczególnie na Pomorze), oraz niedostateczna jeszcze poprawa ruchu budowlanego; wzrost produkcji paku tłumaczy się zwiększeniem zawartości paku w smole surowej, na skutek stosowania przy forsowaniu produkcji koksu wyższych temperatur.

Rozwój warunków zbytu produktów węglopochodnych nie był tak pomyślny, jakby należało przypuszczać na podstawie ogólnej poprawy sytuacji gospodarczej.

W szczególności, wbrew wszelkim przewidywaniom, zbyt smół preparowanych nie tylko nie wykazał wzrostu, ale nawet — pewien spadek. Obok braku znaczniejszej poprawy w krajowym ruchu budowlanym, główną przyczyną tego ujemnego stanu rzeczy był wspomniany już, a gospodarczo zupełnie zbędny — import smół zagranicznych.

Zapotrzebowanie na pak utrzymało się w kraju również tylko w dotychczasowych rozmiarach, co wobec wspomnianego znacznego wzrostu jego produkcji, powodowało coraz groźniejsze gromadzenie się poważnego nadmiaru produkcyjnego. Z trudem udało się nadmiar ten wyeksportować na rynki zagraniczne, jednak niestety kosztem poważnych ofiar w cenie.

Wobec wyczerpania w poprzednich latach prawie wszystkich zapasów olejów smołowcowych, zachodziła z początkiem roku obawa, że krajowa produkcja nie pokryje zapotrzebowania, wskutek czego sprowadzono nawet przeszło 3000 ton olejów zagranicznych. Na skutek nadspodziewanego wzrostu produkcji okazało się jednak, że i ten import był zbędny, gdyż pozostające z końcem roku wolne zapasy olejów smołowcowych przekraczają import prawie dwukrotnie.

Zbyt produktów wyżej uszlachetnionych: naftalenu, fenolu, krezoli, zasad pirydynowych, żywic kumaronowych i t. p. wykazywał w kraju wzrost, świadczący o dalszym rozwoju naszego przemysłu chemicznego. Na ogół korzystnie kształtował się również zbyt w kraju benzoli motorowych i benzoli przeznaczonych do dalszej przeróbki w przemyśle chemicznym. Natomiast eksport tych produktów był wskutek znanych ograniczeń i reglamentacji międzynarodowych obrotów towarowych w dalszym ciągu nadzwyczaj utrudniony i tylko dzięki usilnym staraniom udało się nadwyżki produkcyjne (z wyjątkiem pewnych ilości benzoli) wywieźć na rynki zagraniczne.

Zapotrzebowanie na siarczan amonu w kraju było nadal słabe; przeważną część produkcji wywozi się zagranicę.

NOWE DZIAŁY WYTWÓRCZOŚCI

Pierwsza Polska Wytwórnia Waniliny, Warszawa, (Senatorska 36), podaje do wiadomości, iż rozpoczęła produkcję alkoholu benzylowego i może dostarczyć go w każdej ilości.

Sp. Akc. „R. Barcikowski", Poznań (Składowa 13/19) donosi nam, że uruchomiła produkcję pepsyny w proszku (pepsinum siccum) w jakości, odpowiadającej przepisom polskiej farmakopei. Pepsyna ta wytwarzana jest w ilościach, pokrywających z górą zapotrzebowanie rynku wewnętrznego.

Związek Gospodarczy Spółdzielni Mleczarskich, Sp. z o. u., Poznań, Składowa 4, posiada na składzie do natychmiastowej dostawy rozmaite gatunki kazeiny.

W związku z obecnym systemem zaopatrywania się w surowce i produkty pochodzenia krajowego — jest wskazane, aby przedsiębiorstwa zaopatrujące się w kazeinę nabywały ją w wyżej podanym Związku w Poznaniu.

DZIAŁ ANALITYCZNY CHEMICZNEGO INST. BADAWCZEGO

Tempo pracy i zadania świata przemysłowego w dobie dzisiejszej wymagają coraz to w większej mierze rzeczowych, szybkich i autorytatywnych odpowiedzi w odniesieniu do jakości przeróżnych materiałów użytkowych, surowców czy gotowych produktów. Nader często wiążą się z tym sprawy importu lub eksportu. Niejednokrotnie chodzi o zastąpienie materiału zagranicznego — podobnym, wyrobu własnego.

W końcu zdarzają się wypadki, gdy zawodzi droga polubowna i nadchodzi szukanie wyjścia w sądzie, który opiera się wówczas na orzeczeniach rzeczoznawcy, na ekspertyzach i t. p.

Należy uważać za szczęśliwy zbieg okoliczności, że istniejący od 10 lat w Chemicznym Instytucie Badawczym (Warszawa, Żoliborz, ul. Łączności 8) Dział Analityczny postępował w swym rozwoju drogą naturalnej ewolucji, przystosowanej do potrzeb z zewnątrz. W ten sposób potrafił rozwinąć i postawić na wysokim poziomie te poddziały, z których życie przede wszystkim korzysta, a więc: analizy paliw, analizy metali, badania materiałów (jak farby, pokosty, skóry, materiały izolacyjne, budowlane, materiały ogniotrwałe i w. i.). Poza tym Dział Analityczny rozporządza już dzisiaj pokaźnym zespołem nowoczesnej aparatury optycznej i elektrycznej, co pozwala na rozwiązywanie trudniejszych zagadnień, których na drodze czysto chemicznej pokonać nie sposób.

Już dzisiaj analizy Ch. I. B. cieszą się taką popularnością, że w kontraktach zagranicznych niejednokrotnie umieszczany jest Dział Analizy Ch. I. B. jako rozjemca (węgiel, rudy żelazne itd.).

Dlatego też byłoby bardzo wskazane, aby polskie fabryki chemiczne korzystały w jaknajszerszym zakresie z pomocy i współpracy działu analitycznego Ch. I. B. wszędzie tam, gdzie zachodzi potrzeba dokonania prac analitycznych.

BEZPIECZEŃSTWO PRACY

Podjęta przed kilku laty przez Związek akcja zwalczania wypadków przy pracy w fabrykach chemicznych zyskuje nowy sukurs. Związek wszedł w porozumienie z p. Inż. A. Mazurkiewiczem, kierownikiem poradni bezpieczeństwa pracy w Muzeum Przemysłu i Techniki, uzyskując stałą współpracę tego wybitnego specjalisty.

P. Inż. Mazurkiewicz, który rozporządza piękną biblioteką i wzorcownią z zakresu bezpieczeństwa pracy, a ponadto — współdziała z Instytutem Spraw Społecznych — będzie doradcą Związku we wszystkich zagadnieniach, dotyczących bezpieczeństwa, oraz zwalczania wypadków w przemyśle chemicznym.

Niezależnie od powyższego — przedsiębiorstwa, zrzeszone w Związku Przemysłu Chemicznego, mogą zwracać się do p. Inż. Mazurkiewicza (Warszawa, Tamka 1, tel. 311-33) w indywidualnych sprawach bezpieczeństwa w poszczególnych fabrykach.

INFORMACJE EKSPORTOWE

Państwowy Instytut Eksportowy podaje do wiadomości, że firma Gugółka Ltd. sp. z o. o. w Gdyni uruchamia z dniem 1 lutego 1938 roku regularną linię okrętową z Gdyni/Gdańska do Oslo. Odjazdy statków będą się odbywać co dwa tygodnie. Ładunki do innych portów norweskich będą możliwe za bezpośrednim konosamentem.

Zanotowane zostały następujące zmiany przepisów celnych i reglamentacyjnych (Nr Nr 4 i 5 „Informatora Eksportowego"):

Dania. Wprowadzona została w życie nowa ustawa walutowa obowiązująca do końca grudnia 1938 roku.

Holandia. Przedłużono okres kontyngentowania do dnia 1.I. 1939 r. na następujące artykuły chemiczne: ług chlorowy, chlorek bielący, chlorek wapnia i potaż żrący.

Litwa. Zniesiono ograniczenia przywozu w stosunku do nawozów.

Mandżu-Kuo. Wprowadzono system licencji importowych i eksportowych w obrotach handlowych z zagranicą. Z dn. 1.I. 1938 r. weszła w życie nowa taryfa celna.

Syria. Podwyższono stawki celne na formaldehyd.

KRONIKA

Dn. 10 lutego 1938 r. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którym została przyjęta w poczet członków Związku Fabryka Farb Chemicznych „Reden", Będzin.

Zarząd zdecydował, że Walne Zgromadzenie Związku Przemysłu Chemicznego, połączone jak co roku z odczytem, odbędzie się w drugiej połowie marca r. b., mianowicie dn. 24 lub 31, zależnie od terminu zebrania Polskiego Towarzystwa Chemicznego. Zebranie zwołane będzie we wczesnych godzinach popołudniowych.

Zarząd Związku zajmował się w dalszym ciągu sprawami IV Zjazdu Chemików Polskich w Wilnie w czerwcu r. b. i postanowił wydać do

wszystkich zrzeszonych w Związku przedsiębiorstw chemicznych odezwę, nawołującą do poparcia Zjazdu. Poparcie to wyrazić się ma w możliwie szerokim obesłaniu Zjazdu przez chemików zatrudnionych w fabrykach, oraz we wpłacaniu na organizację Zjazdu ofiar, których przybliżoną wysokość określono na 10% składek członkowskich do Związku Przemysłu Chemicznego za r. 1937. Niezależnie od tych ofiar bezpośrednio od fabryk zrzeszonych, postanowiono też wstawić odpowiednią sumę na subwencję dla Zjazdu do budżetu Związku na r. 1938.

Wreszcie — Zarząd zajął się sprawą praktyk wakacyjnych dla studentów szkół akademickich i uczniów szkół średnich w przemyśle chemicznym i postanowił wydać odpowiednią odezwę do zrzeszonych przedsiębiorstw, celem zachęcenia ich do zgłaszania możliwie dużej ilości praktyk wakacyjnych.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu zawiadomiło, że importerzy mogą ubiegać się o prolongatę nie wykorzystanych pozwoleń przywozu, składając odpowiednie podanie w terminie do 3 tygodni od dnia wygaśnięcia pozwolenia przywozu. Ograniczenie w terminie składania podań o prolongatę nie odnosi się do pozwoleń na przywóz towarów z Niemiec, gdyż w tym przypadku importerzy mają w zasadzie prawo do prolongaty uzyskanego pozwolenia nawet w ciągu całego rocznego okresu kontyngentowego.

Instytut Naukowy Organizacji i Kierownictwa (Warszawa, Mokotowska 51/53) donosi nam, że w okresie od 15 lutego do 12 kwietnia r. b. odbędzie się w Instytucie 70-ty cykl wykładów, poświęconych racjonalnym metodom planowania pracy w instytucjach i przedsiębiorstwach.

Bliższych informacji udziela i zapisy przyjmuje Instytut Naukowy Org. i Kierownictwa.

W okresie od dn. 22 maja do 6 czerwca 1938 odbędą się X Targi Katowickie. Bliższych wiadomości udziela i zapisy przyjmuje Śląskie Towarzystwo Wystaw i Propagandy Gospodarczej, Katowice, Stawowa 14.

XVIII Międzynarodowe Targi w Brukseli odbędą się od dn. 13 do 27 marca r. b. Bliższych informacji udziela i zapisy przyjmuje Zarząd Targów w Brukseli — Foire Internationale de Bruxelles.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr 7 z dn. 5 lutego 1938 ogłoszone zostało pod poz. 41 rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 24 stycznia 1938, ustalające podstawową cenę za spirytus na kampanię 1937/38 (zależnie od województwa) od zł. 65,07 do zł. 74,93 za 1 hl 100%-owego spirytusu surowego.

W Dz. Ust. Nr 8 z dn. 9 lutego 1938 ogłoszone zostało pod poz. 50 Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dn. 22 stycznia 1938 o sposobie udowodnienia czynnego udziału w walkach o Niepodległość Państwa Polskiego.

Rozporządzenie to jest bardzo istotne dla przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, z uwagi na obowiązek zatrudniania uczestników walk o niepodległość. Ponieważ zaś nie wszyscy uczestnicy tych walk są odznaczeni Krzyżem lub Medalem Niepodległości, więc też ogłoszone obecnie rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych ustala, w jaki sposób — właśnie celem wypełnienia przepisów o obowiązku zatrudniania uczestników walk o niepodległość — osoby nie odznaczone mogą udowodnić swój udział w tych walkach, a tym samym podpadają pod obowiązek zatrudnienia ich w przedsiębiorstwach.

W Dz. Ust. Nr 8 z dn. 9 lutego 1938 ogłoszone zostało pod poz. 51 rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 25 stycznia 1938 r. w sprawie umiejętności zawodowej do prowadzenia koncesjonowanego przemysłu wyrobu syntetycznych barwników organicznych oraz syntetycznych półproduktów organicznych, służących do wyrobu barwników i materiałów wybuchowych.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia, umiejętność zawodowa w powyższym zakresie może być udowodniona albo przedstawieniem dowodów ukończenia Wydziału Chemicznego szkoły akademickiej i dwuletnią praktyką we właściwym przemyśle, albo przedstawieniem dowodów ukończenia innej szkoły chemicznej nie akademickiej i 4-letnią praktyką we właściwym przemyśle.

W Dz. Urzęd. Min. Skarbu Nr 3 z dnia 31 stycznia 1938 r. ogłoszony został pod poz. 74 okólnik C. 113 Ministerstwa Skarbu w sprawie stosowania pozwoleń na zniżki celne i zwolnienie od cła.

Zgodnie z tym okólnikiem, określona została tolerancja rzeczywistego ciężaru w stosunku do ciężaru wykazanego na odpowiednich pozwoleniach: na 20% przy cleniu maszyn i aparatów i na 10% przy innych towarach.

Okólnik ten unieważnia wszystkie inne poprzednie przepisy w tym zakresie.

W Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr 4 z dnia 28 stycznia 1938 roku ogłoszone zostało Rozporządzenie Ministra Komunikacji wprowadzające z dniem 25 stycznia 1938 r. zmiany w „Przepisach, dotyczących przedmiotów przyjmowanych do przewozu kolejami żelaznymi warunkowo", stanowiących Załącznik A do § 4 Regulaminu przewozu.

W tym samym numerze Dziennika Taryf i Zarządzeń Kolejowych została ogłoszona nowa taryfa specjalna PJ — 89 na wywóz przez porty polskie minii ołowianej.

ECHA

* W rokowaniach kontyngentowych polsko-włoskich, które odbywały się w Rzymie, wziął udział z ramienia Komitetu Traktatowego Rady Handlu Zagranicznego, p. Dr. Andrzej Marchwiński, uczestnicząc równocześnie w tych naradach, jako ekspert przemysłu chemicznego.

ORJENTACYJNE CENY NIEKTÓRYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

	Cena zł.
Aceton	330.—
Alkohol metylowy techniczny 98%	160.—
Alkohol metylowy czysty	225.—
Amoniak skroplony za 1 kg. NH_3	1.45
Azotan amonu	100.—
Azotyn sodowy 98—100%	110.—
Benzol chem. czysty (łącznie z opłatą na fundusz drogowy zł. 12)	80.—
Benzol handlowy 90%, (łącznie z opłatą na fundusz drogowy zł. 12)	75.—
Bisulfat	15.—
Boraks krystal. (franco st. odb.)	77.—
Chlor ciekły	115.—
* Chloran potasu, techn. miel.	170.—
* Chloran sodu techn.	150.—
Chlorek bielący (parytet Ząbkowice)	30.60
* Chlorek cynku w proszku biały	115.—
Chlorek wapnia	17.—
Chlorobenzol	160.—
Chloroform purissimum	650.—
* Cytrynian sodowy	550.—
Dwuchromian potasu	155.—
Dwuchromian sodu	125.—
Dwufosforan sodowy (brutto za netto)	57.—
Dwuwęglan sodowy	36.—
Fenol czysty	195.—
Formalina 40%	160.—
* Gliceryna destylowana 85% (franco st. odbiorcza)	290.—
* Gliceryna farmaceutyczna 90%	310.—
Karbid (franco st. odb.)	50.—
Karbolineum	22.—
Klej kostny (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	180.—
Klej skórny (brutto za netto franco st. odbiorcza)	
Gatunek Extra	250.—
Gatunek I	230.—
Krezol DAB4	75.—
Kwas mrówkowy 80%	200—210.—
Kwas siarkowy 60° Bé	4.25
* Kwaśny winian sodowy	620.—
* Kwas winowy i kwas cytrynowy dla celów spożywczych krystaliczny lub mielony (franco st. odb.)	450.—
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5 (brutto za netto)	15.—
Mączka rogowa 13/14% N (brutto za netto)	35.—
* Nadchloran potasu	150.—
* Naftalen czysty w łuskach	55.—
Octan metylu	300.—
Octan ołowiu gat. I	165.—
Octan sodu kryst.	90.—
* Oleina destylowana (franco st. odb.)	225.—
Oleum 20%	12.75
Potaż kalcynowany 90/92%	110.—
Potaż żrący topiony 88/92%	135.—
Saletra potasowa	120.—
Saletra sodowa przem.	58.—
Saletra sodowa rafin.	75.—
Salmiak rafinowany	100.—
Salmiak sublimowany	180.—
Siarczan amonu kryst.	24.70
Siarczan miedzi (parytet Warszawa)	73—74.—
Siarczek sodu 60/62%	52—54.—
Smoła preparowana	15.25
Soda amoniakalna	20.70
Soda żrąca (kaustyczna)	49.70
Sól glauberska krystaliczna	7.—
Stearyna (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	210.—
Superfosfat 16% (franco st. odbiorcza)	10.75
Toluen chem. czysty	95.—
Trójfosforan sodowy (brutto za netto)	65.—
Żelatyna techn. (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	475.—

Ceny powyższe są cenami hurtowymi i należy je rozumieć za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką należy rozumieć wraz z opakowaniem.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11.